

EPIGRAMI

(BENETKE 1790) — J. W. GOETHE

Ako kdaj romarja vidim, nikoli ne ubranim se solzam.
O, kako nápačen pojem nas osrečuje ljudi!

*

Gondola ta me spominja uspavajoče zibeli,
a zabojček na nji rakvi podoben se zdi.
Prav je! Med zibko in krsto se človek guga, vijuga
v svojem življenju takó skozi prekop brez skrbi.

*

Dož poleg nuncijs stopa slovesno na veliki petek;
zdaj se pokoplje Gospod, pa zapečati se grob.
Dož kaj si misli, ne vem; a njegovega druga
ta veleresni obred sili gotovo v nasmeh.

*

Kaj se tod ljudstvo preriva, kriči? Preživíti se hoče,
deco roditi in jo hrániti kakor se da.
Pomni to, potnik, in delaj na svojem domu takisto!
Dalje ne pride živ krst, naj si počenja kar če.

*

Hej, kako popi zvončkajo! kako se poté prizadevno,
da bi hodili brbrat danes ko včera ljudje!
Nič mi ne zmerjajte popov; človeško potrebo poznajo.
Človek je srčno vesel, če blebeta venomer!

*

Naj zanesénec dobiva učencev ko peska na morju.
Pesek je pesek, o drug, biser ostane pa moj!

*

Sladko hoditi je bos po mladi detelji v vesni
ali pa jagnjetu križ gláditi z nežno roko;
sladko je videti cvet po prenovljenem vejevju,
potlej pa v listno zelén vpirati željni pogled.
Slajše, se laskati s šopkom ovčarici na prsih,
to je takšna radost, da še ne mislim na maj.

*

S tem nakovalom primerjam deželo, kladvo z vladarjem,
a pločevina je rod, ki se med njima kriví.
Joj pločevini, če zgolj samovoljni udarci letijo,
kotel pa nikdar skovan se ne prikaže na dan!

*

Naj se stori za vladalca, kdor svoje koristi umeje,
mi pa mu damo oblast, kdor ve za našo korist.

*

Sila moliti uči; kdor rad bi o tem se preveril,
na Italijansko naj gre! Sile bo tujcu dovolj.

*

Mnogo poskušal sem že, sem v baker vrezaval in risal,
ilnatih delal podob, dosti sem oljnatih slik,
vendar nestalno, brez pravega uka, brez dobrih uspehov;
zgolj glede ene stvari skoro sem mojster postal:
pisati nemško. Tako zdaj nesrečni pesnik, na žalost,
kvarim umetnost in čas, s slabo, prav slabo snovjo.¹

*

Slednje umetnosti Nemec uči se in potlej opravlja,
v vsaki pokaže lep dar, če se je loti zares.
V eni samo se vaditi noče, v pesništvu namreč.
Zbog tega pači šušmar; to doživeli smo že.²

*

Vsi Svobodini so meni od nekdanj bilí prinaskutni;
saj je naposled zasé vsak samovoljnost iskal.
Če bi rad mnoge osvobodil, poskusi prej služiti mnogim!
Kak je nevarna ta reč, sam se prepričaj lahko.

*

Kadar sanjač tri križe dopolni, na križ ga pribijte!
Zdaj ko svet dobro pozna, varanec bode slepar.

*

¹ Splošno se je pod snovjo umeval nemški jezik, kakor veli Goethe tudi v 77. epigramu, da bi bila usoda pač naredila pesnika iz njega, „ko bi se ne bil jezik pokazal nepremagljiv“. Po Hellerju pa je to tvarina, ki jo Goethe jemlje za epigrame in ki jo zbog njene neznatnosti v šali sam graja, namreč to, kar mu nudijo Benetke.

² Baje cika na Schillerjeve Razbojnike, ki jih Goethe ni prav nič maral.

Francije tožno usodo naj dobro premisli mogočnik.
Vendar premisli še bolj naj jo preprosti možak.
Vélíki šli so po zlu, a kdo je množico branil
množice? Bila tiran množica množici je.

*

„Le ne predrzno preveč, epigrami!“ Zakaj ne? Saj mi smo
v knjigi napisi samo, svet pa poglavja ima.

*

Je li posrečen kedaj epigram? Kako bi odločil?
Saj se nikoli ne ve, kaj si je mislil, cigan.

(Poslovenil *A. Debeljak.*)

SREČANJA Z GOETHEJEM

M I L E N A M O H O R I Č E V A

Tako ne hladi s svežim listjem nobeno drevo, noben studenec ne napaja tako žejnega, solnčna in lunina luč in tisoč zvezd ne sveti tako v zemsko temino, kot svetiš ti v moje srce. Ah, povem ti: Biti trenutek v tvoji bližini, v tem dejstvu je toliko večnosti, da se trenutek z večnostjo poigra, zajame jo, le za šalo, zopet jo osvobodi, da jo zopet zajame, in kakšno veselje bi me moglo tudi še v neskončnosti dohiteti, ko sta me tvoj večni duh, tvoja večna dobrota sprejela v svoje veličastvo.“

V letu 1809. je Bettina Brentano, stara štiri in dvajset let, pisala Goetheju te besede. Napisala jih je žena, ki je vse svoje dolgo življenje ohranila ogenj svojih mladostnih iskanj za ono veliko dejstvo, ki ga imenujemo človeški lik Goethejev, za ono veliko dejstvo, ob katerem se je sto let po njegovem odhodu v neznanost ali morda v neskončno praznino, v dne, ko gori na vseh koncih in krajih, združil ves kulturni svet v eno samo veliko družino. V znamenju Goethejevega vseobsegajočega duha, ki je v sebi združil skoraj stoletje hotenja in stremljenja Nemčije, ne samo nje, vsega kulturnega sveta, so se zbrali v vse vetrove razgnani udje občestva, ki je že skoraj izgubilo pojem skupnosti: človeštva.

O Goetheju je bilo napisanih že toliko besed, da je umetnost, odkriti še kje kak neobdelan košček njegovega življenja in dela. Za mladega človeka je morda možno le v vsej skromnosti izpovedati, kako se je srečal z njim, in kaj mu je pomenilo to srečanje. Kako je dojel in za-